

КОВТУНЕНКОКсенія Валеріївна
k.v.kovtunenka@mzeid.in

УДК 336.025(477)

**СУЧАСНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ
ОПЕРАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ: ЙОГО
СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ****БОНДАРЕНКО**Катерина Олегівна
kate.bondarenko@mzeid.in**MODERN FINANCIAL CONTROL OF
OPERATIONS AT THE ENTERPRISE: ITS
ESSENCE AND FEATURES**д.е.н., професор, зав. кафедри,
Одеський національний
політехнічний університетDOI: [https://doi.org/10.37634/efp.2020.12\(2\).2](https://doi.org/10.37634/efp.2020.12(2).2)магістрант, Одеський
національний політехнічний
університет**KOVTURNENKO Kseniia Valeriiivna** – Doctor of Economics, Professor, Head of department, Odesa National Polytechnic University**BONDARENKO Kateryna Olehivna** – master, Odesa National Polytechnic University

На сучасному етапі в Україні питання встановлення уніфікації управління державними фінансами залишається невирішеним. Існують розбіжності у законодавстві держави. Зростання української економіки на сучасному етапі призводить до додаткової потреби у фінансовому контролі. У статті представлено дослідження концепції фінансового контролю. Досліджено основні типи фінансового контролю, його цілі та завдання. Автори підкреслюють важливість внутрішнього фінансового контролю організацією та ключові етапи його розвитку. Також досліджено типи зовнішнього контролю та особливості їх застосування.

* * *

The purpose of the paper is to improve institutions and legislation on public finance management in Ukraine, to define the concept of "financial control", to consider the process of development and formation of financial control, to highlight the financial control's features, to justify the need for long-term financial control.

Financial control and financial management in the enterprise are very important for every state. The current state of economic improvement in Ukraine should increase the role of the state in regulating the economy in order to identify differences between the law, recognizing the standards and functioning of financial control. At the present stage in Ukraine, the issue of establishing unification of public finance management remains unresolved: there is a discrepancy in state legislation. The Ukrainian economy's growth leads to an additional need for financial control in a moment. Thus, its role and importance in securing the assets of different types of members' organizations, the equipment's efficiency, labour and finance.

The paper is devoted to the key issues of finding ways to ensure financial control in the organization and the regulatory framework in this area. The paper presents an overview of financial control by state (local) resource management and their use, as well as financial control of public administration by the state external financial regulator (audit), the Ministry of Finance on behalf of the Verkhovna Rada of Ukraine, and public finance management, including internal management and internal audit, which are provided by current legislation.

In the paper was presented a study of the financial control's concept. The main types of financial control, its goals and objectives are researched. The author emphasizes the importance of the organization's internal financial control and the key stages of its development. The types of external control and features of their application were also researched. In conclusion the Ukrainian financial management's current state is researched.

Ключові слова: фінансовий контроль, управління фінансами, зовнішній контроль, внутрішній контроль**Keywords:** financial control, financial management, external control, internal control**ВСТУП**

У контексті змін у економіці та культурі світу сьогодні, подолання наслідків кризи, важливого значення у розвитку громади набуває результат спільних зусиль науковців та професіоналів у галузі фінансового контролю.

Крім того, покращення ринкових відносин, інтеграція ресурсів різних галузей та невизначеність зовнішнього середовища роблять менеджмент більш складним. У виборі відповідних рішень особливо важливо мати надійні дані, які можуть висвітлити фінансове становище в сегменті бізнесу, гарантуючи його «прозорість» для інвесторів, асоційованих компаній та керівників.

Економічні вигоди сучасного бізнесу значною мірою визначаються конструкцією та ефективністю системи управління, яка базується на взаємозв'язку між такими поняттями як: планування (оцінка), фінансовий облік, вимірювання та управління. Особливе місце у цих системах слід відводити фінансовому контролю, щоб він відіграв важливу роль і був корисним інструментом у процесі дослідження діяльності бізнесу, вибору та реалізації стратегії управління, про які багато менеджерів часто забувають [1].

Сучасний стан фінансового контролю в Україні відзначається значними змінами, які впливають на всі аспекти управління фінансами. Стосовно державного фінансового контролю, сьогодні відбувається зміна всього цього: фінансовий контроль переходить до кращого стану, важливіші завдання вирішуються негайно. Це зосереджено на керівнику кожної фінансової установи, який звітується перед усіма галузями, що принаймні певною мірою впливають на витрати бюджету та державне майно.

Значний внесок у вивчення питань, що стосуються процесів фінансового контролю здійснили такі науковці: О.О. Татуєв, Н.І. Овчарова, О.Н. Галюта,

М.А. Залевська [1], К.В. Ковтуненко, О.В. Нестеренко [2], Н.С. Вітвицька, І.Ю. Чумакова [3], А.Д. Бутко, Б.М. Марченко [4], І.Е. Германчук, Н.І. Стефанюк, В.Г. Рубан, О.І. Александров [5], Б.П. Адамик [6] та ін.

МЕТА статті – вдосконалити інститути та законодавство з управління державними фінансами в Україні, визначити поняття «фінансовий контроль», розглянути процес розвитку та становлення фінансового контролю, виділити особливості фінансового контролю, обґрунтувати необхідності перспективного фінансового контролю.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Дії компаній доводять, що якість управлінських рішень безпосередньо залежить від якості організації фінансового контролю, оскільки саме контроль закладає основи для розробки моделі управління змінами, яка призведе до поліпшення ефективності бізнесу, а також дозволить їй підтримувати стабільність та незалежність у нових умовах для людей. Отже, хороша модель управління ефективністю може працювати добре лише завдяки вдосконаленню та досягненню належного фінансового контролю.

Отже, важливість та відповідальність посилення фінансового контролю є однією з функцій супровідної документації управління для досягнення цілей реалізації, які, також, мають знайти нові шляхи для його вдосконалення.

Від часу прийняття Стратегії розвитку системи державного фінансового контролю у 2003 р. було розроблено понад десяток законопроектів, які підривають деякі вдосконалення управління державними фінансами. В основоположних принципах фінансового управління чітко не вказано поняття державного фінансового управління та структура його структури, їхня сила та функції [2].

Важливим питанням, що вимагає більшого нагледу, є розробка основи стратегічного планування – нагляд за виконанням та реалізацією стратегій планування результативності.

Слід зазначити, що Міністерство економіки та Міністерство фінансів не можуть забезпечити повне фінансування своєї діяльності. Усе це призвело до економічного спаду на порядку денному ключових країн із моменту затвердження, що призвело до реального ризику подальшого фінансового ризику в економіці. Як результат, більшість невирішених у рамках державних функцій питань, ще мають бути вирішені.

РЕЗУЛЬТАТИ

На стан сучасної економіки вплинуло ряд факторів, зокрема розвиток правопорушень, пов'язаних із незаконним розподілом товарів. Ось чому фінансовий контроль сьогодні важливий як ніколи раніше. Безпосередня робота системи фінансового контролю та його обладнання дозволить контролювати свідоме споживання, а також законність та точність створення даних про стан бізнесу.

Фінансовий контроль – це сукупність практик та зусиль, докладених працівниками, здатних регулювати дотримання державними та діловими організаціями законів, процесу проектування, розподілу та використання обладнання на даний момент та забезпе-

чення надійного руху коштів.

Фінансовий контроль підприємства – це необхідність забезпечити ефективність організації відповідними до потреб ресурсами (у формі витрат) або усунутих у промислових операціях. Крім того, це дозволяє контролювати рівень платежів та податкову дисципліну у вищезазначених установах.

Метою впливу фінансового контролю є фінансові взаємовідносини, які є результатом створення та використання фінансових ресурсів у кожній ланці фінансової системи. Також вивчаються ділові відносини, тому фінансовий контроль схожий на господарський. Фінансовий контроль зазвичай платить лише державній частині бізнесу, але для деяких (через податкові декларації тощо) це стосується і приватного сектору. Суть фінансового контролю полягає в його функціях: нагляді за державним бюджетом, вивченні строків та виконання зобов'язань перед бюджетом та розподіл бюджету. Фінансовий контроль забезпечує дотримання чинних норм стосовно оподаткування, іноземної валюти та зовнішньої торгівлі. Фінансовий контроль – це функція фінансування, метою якої є підтримка балансу між потребами багатих та бідних. Для функціонування фінансового контролю необхідно його верховенство – визначення меж, методів, стандартів поведінки, встановлення норм регулювання.

Основними принципами фінансового контролю є:

- забезпечення фінансової безпеки саморегулювання;
- доцільність різних тем фінансової відповідальності;
- покращення умов ведення бізнесу кожної складової фінансового процесу та його раціональному, ефективному та законному застосуванні;
- піклування про фінансові потреби бізнес-компаній, посилюючи їх відповідальність за переваги їх діяльності;
- покращення результатів ділової політики [3].

Фінансовий контроль – це корисний інструмент, за допомогою якого заохочені користувачі можуть вдосконалити управління. Крім того, на концепцію та практику фінансового контролю впливають норми, що регулюють фінансові відносини.

Інститут фінансового контролю у сучасній галузі має масу невідповідностей та суперечностей, що стосуються унікальності продуктів, методів та прийомів, інструкцій та завдань; розроблення документації та процесів перегляду, а також процедур реалізації переваг фінансового управління та спеціалізованих рішень. Потреба у розв'язанні проблеми схоже ще більше посилюється тим, що поточний процес витрат певний час на інтернаціоналізацію інтеграції та впровадження технології управління фінансами.

Об'єктами фінансового контролю є процес створення, впорядкування та використання фінансів, засоби різних бухгалтерських міркувань (дохід, інвестиції в організаційний розвиток, податкові відрахування тощо).

Найважливішою основою фінансового контролю є суб'єкти управління, оскільки саме на них покладено обов'язок дослідити ділове середовище відповідно до чинних норм [4].

Суб'єктами фінансового контролю є:

- державні органи;

- організаційні підрозділи, розташовані в компаніях та державних установах, органах місцевого самоврядування та бізнесу;
- недержавні спеціалізовані установи;

– професіонали, які працюють, виконують свої обов'язки відповідно до норм і правил.

Об'єкти та суб'єкти фінансового контролю предсталено на рис. 1.

Рис. 1. Об'єкти та суб'єкти фінансового контролю

Основою процесу фінансового контролю є оцінка предмету чи ситуації з метою вивчення закономірностей їх появи, вдосконалення та зміни, їх ефективності в кожній галузі.

До функцій фінансового контролю належать:

- аналіз – включає різноманітні моніторингові дії, вивчення поточної практики стосовно використання державних коштів; виявлення відмінностей у формуванні доходів та витрат; зміни у фінансах державних компаній (робочі місця, операції, інші органи); аналіз причин змін (вивчення фактів, що призвели до тієї чи іншої різниці, встановлення особи правопорушника);
- коригування – включає розробку додатків для усунення фінансових порушень компаній та організацій, інших питань управління;
- профілактичні заходи – включаються у розроблення заходів для запобігання злочинності, покращення фінансової дисципліни, підвищення ефективності фінансового управління, вдосконалення нових методів та засобів контролю на основі даних опитування [5].

Управління фінансами можна визначити як роботу санкціонованих державою суб'єктів, органів місцевого самоврядування та неурядових структур. Націлено на встановлення термінів та точність плану, важливість і повноту надходження коштів стосовно вартості, точності та доцільності їх виконання, мети реалізації та витрати центрального та місцевих бюджетів міста та автономної області, норми, встановлені законом із метою розвитку для всіх учасників фіскальної політики та забезпечення належного фінансового контролю у державі.

Нормативно-правове забезпечення фінансового контролю – це сукупність правових та оперативних правил, які повно або частково регулюють певні аспекти фінансового управління [6].

Основні нормативно-правові акти у сфері фінансового контролю наведені на рис. 2.

Ці закони важливі для фінансового контролю. Слід зазначити, що встановлена політика управління фінансами в Україні є абсолютно ненадійною. Це пов'язано головним чином із тим, що в Україні відсутній закон, який регулював би функціонування фінансового контролю. Так, основні моменти фінансового контролю, загальні умови з погляду його реалізації містяться в правових моделях, які ще не введені у закон. Крім того, багато законів, що регулюють фінансовий контроль в Україні, є чутливими до європейських потреб [7].

На даний час фінансовий контроль здійснюють правоохоронні органи та адміністрація, а також спеціалізовані установи, які контролюють фінанси всіх фінансових установ (установ, організацій, громадян тощо).

Оскільки державний фінансовий контроль призначений для реалізації державної фіскальної політики, для створення функцій з управління фінансами всієї країни, це стосується як державних органів, так і для недержавних – комерційні організації та громадськість. Отже, можна встановити важливість фінансового контролю для кожного з цих проєктів.

Фінансовий контроль державних організацій – це насамперед управління розробленням, затвердженням та виконанням бюджетів усіх рівнів та додаткових бюджетів, а також управління керує фінансами державних компаній та організацій, банків та фінансових установ [8].

Фінансовий контроль з боку державних організацій недержавної сфери економіки та населення впливає лише на одну сферу їх фінансової дисципліни, тобто виконання таких зобов'язань:

- податки та інші платежі;
- нагляд за законністю та швидкістю використання коштів та позик;
- дотримання правил, встановлених політикою руху грошових потоків, збору та розкриття інформації. Діяльність фінансового регулюючого органу регулюється законами, що містяться в нормативних документах, відповідно до законів України, Цивільного кодексу України, Податкового кодексу України, Вибіркової політики України.

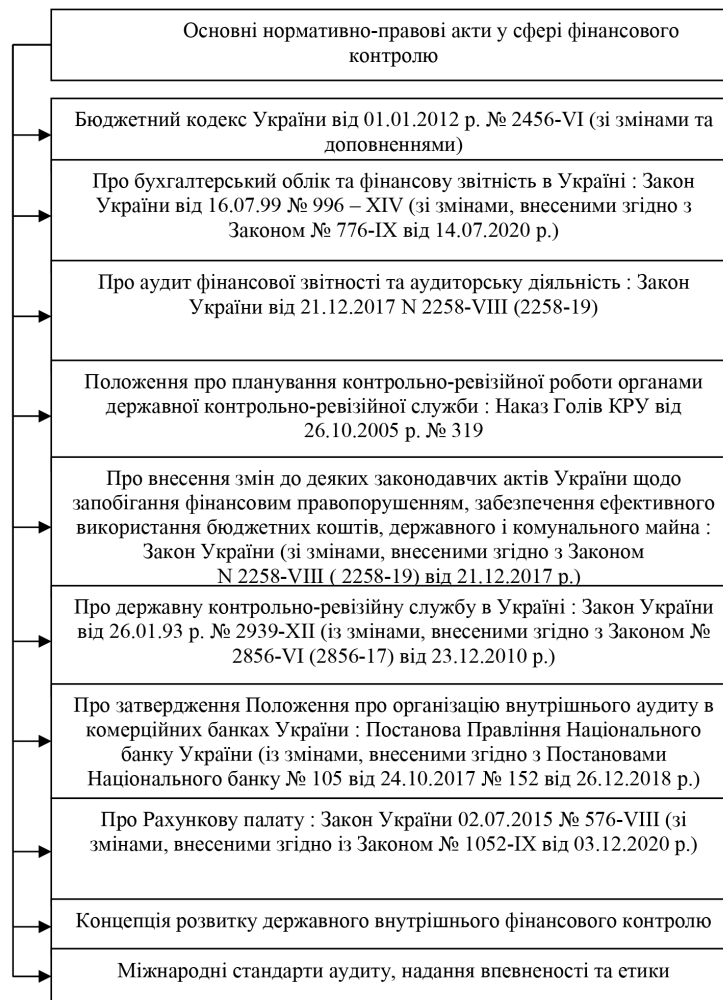

Рис. 2. Основні нормативно-правові акти у сфері фінансового контролю

Процес аудиту – це процес фінансового контролю, який займається вивченням певних питань фінансового ринку чи інших сфер інформації, отриманням інформації від тих, хто відповідальний, включаючи інспекцію району та інші питання.

Важливою частиною фінансового контролю є ревізія, яке є результатом спеціалізованих операцій. Висуваються вимоги до вироблення політики та проходять регулярні перевірки. Ревізії поділяються на документальні та фактичні, планові та незаплановані [9].

Внутрішній фінансовий контроль є невід’ємною частиною загального фінансового контролю. Загалом, метою роботи внутрішнього контролю повинно бути розуміння зберігання та використання різних ресурсів бізнес-організацій, з метою забезпечення продуктивності його діяльність, з найбільшою стабільністю та зростанням в умовах конкуренції. Функціями внутрішнього фінансового контролю є:

- допомога у збиранні заробітної плати, тобто нагляд за виконанням роботи працівниками;
- підтвердження фінансової інформації, її достовірності;
- контроль безпеки обладнання організації;
- надання контролюючому органу необхідної інформації стосовно кожного випадку;
- захист від випадків правопорушень, переслідувань, втручання шляхом дотримання превентивних заходів;

– вдосконалення дисципліни облікової роботи.

Досягнення загальної мети внутрішнього контролю контролюється за допомогою комбінації різних його компонентів для досягнення наступних показників, які можна використовувати для визначення функції управління та розвитку організації:

- дотримання діяльності організації щодо реалізації дій та стратегій;
- тверде створення організацій через фінансові, комерційні та юридичні аспекти нагляду;
- управління та ведення поточних фінансово-господарських операцій;
- особиста безпека;
- відповідний рівень повноти та точності вихідних даних та якості даних, необхідних для успішного заповнення та управління належним судженням;
- збільшення собівартості праці, зниження собівартості продукції та обігу, поліпшення фінансової та операційної ефективності галузі;
- практичне та економічне використання всіх видів обладнання;
- дотримання персоналом та іншими працівниками організації правил та норм, встановлених керівництвом;
- дотримання положень закону та норм, виданих українською поліцією та її відомствами, а також уповноваженими міською владою [10].

Ці та багато інших завдань визначають форму-

вання внутрішнього фінансового контролю.

Якщо розглядати приватний сектор у галузі фінансового контролю України, то варто зазначити, що процес вдосконалення все ще відбувається: відбувається завершення всіх практик управління, як у діяльності дослідницьких фірм, так і в списку різних проєктів. На додаток до всього вищезазначеного, процес реформування стосувався й інших питань управління, таких як фінансовий менеджмент, фінансовий контроль тощо [11].

Що стосується перспективи вдосконалення фінансового контролю в Україні, слід зазначити, що після нинішніх реформ контроль буде кращим, він набуде характеристик відповідності міжнародному законодавству, таких як: державне управління фінансами буде вносити внутрішній характер і на всіх рівнях управління бюджетом застосовуватиметься процес належного фінансового контролю. Усе це врешті-решт буде корисним для управління фінансами в Україні та наблизить його до європейських стандартів.

ВИСНОВКИ

У контексті цієї статті було представлено дослідження концепції фінансового контролю. Досліджено основні типи фінансового контролю, його цілі та завдання. Автор підкреслює важливість внутрішнього фінансового контролю організацією та ключові етапи його розвитку. Також було досліджено типи зовнішнього контролю та особливості їх застосування. На завершення досліджено сучасний стан управління фінансами в Україні.

У роботі було визначено поняття «фінансовий контроль», розглянуто процес розвитку та становлення фінансового контролю, виділено особливості фінансового контролю, обґрунтовано необхідності перспективного фінансового контролю.

Розвиток основних функцій сучасного фінансового контролю вплинув на його нову організацію на основі відкритості, вічності з боку кожного, хто бере участь у фінансових відносинах.

Визначено стан фінансового контролю України. Отже, не дивлячись на діяльність уряду стосовно вдосконалення нарощування потенціалу та управління фінансами, його процеси, концепції підтримки потребують подальших змін і реформ, включаючи сучасні правила державного управління, який покаже всі переваги програмно-цільового бюджетування.

Список використаних джерел

1. Татуев А.А., Овчарова Н.И., Галюта О.Н., Залевская М.А. Современный финансовый контроль: вызовы, противоречия и цифровые инструменты развития. *Финансы и кредит*. 2018. № 12. С. 2661–2677.
2. Ковтуненко К.В., Нестеренко О.В. Фінансування діяльності вітчизняних підприємств у сучасних умовах:

види та особливості структури джерел. *Бізнес Інформ*. 2016. № 10. С. 303–308.

3. Державний фінансовий контроль: навч.-метод. посібник для самост. вивчення дисципліни / Н.С. Вітвицька та ін. К.: КНЕУ, 2003.

4. Бутко А.Д., Марченко Б.М. Внутрішній фінансовий контроль у системі фінансового контролю держави. *Фінанси України*. 2003. № 8. С. 127–136.

5. Германчук І.Е., Стефанюк Н.І., Рубан В.Г., Александров О.І. Державний фінансовий контроль: ревізія та аудит. Київ: НВП «АВТ», 2004. 424 с.

6. Адамик Б.П. Національний банк і грошово-кредитна політика. Тернопіль: Карт-бланш, 2002. 278 с.

7. Фінанси: курс для фінансистів / за ред. В.І. Оспіщева. К.: Знання, 2008. 567 с.

8. Взаємовідносини платників податків із контролюючими органами: методичний посібник. *Баланс. Бібліотека бухгалтерів*. 2003. № 1. С. 4–28; 42–56; 80–93.

9. Финансовый контроль: международный опыт / Г.М. Азаренкова та ін. Киев: УБД НБУ, 2013. 429 с.

10. Финансовый контроль на предприятии: все аспекты и порядок его организации. URL: <https://rdv-it.ru/company/press-center/blog/finansovyy-kontrol-na-predpriyatii/>

11. Бюджетна система України / С.І. Юрій та ін. К.: НІОС, 2000.

References

1. Tatiev A.A., Ovcharova N.I., Galyuta O.N., Zalevskaya M.A. Modern financial control: challenges, contradictions and digital development tools. *Finance and Credit*. 2018. № 12. pp. 2661–2677. (in Russian).
2. Kovtunencko K.V., Nesterenko O.V. Financing of domestic enterprises in modern conditions: types and features of the structure of sources. *Business Inform*. 2016. № 10. pp. 303–308. (in Ukrainian).
3. State financial control: a textbook / N.S. Vitvytska, et.al. Kyiv: KNEU, 2003. (in Ukrainian).
4. Butko A.D., Marchenko B.M. Internal financial control in the system of financial control of the state. *Finance of Ukraine*. 2003. № 8. pp. 127–136. (in Ukrainian).
5. Hermanchuk I.E., Stefaniuk N.I., Ruban V.H., Alexandrov O.I. State financial control: audit. Kyiv: NVP «AVT», 2004. 424 p. (in Ukrainian).
6. Adamyk B.P. National Bank and Monetary Policy. Ternopil: Carte Blanche, 2002. 278 p. (in Ukrainian).
7. Finance: a course for financiers / ed. V.I. Ospishev. Kyiv: Knowledge, 2008. 567 p. (in Ukrainian).
8. The relationship of taxpayers with regulatory authorities. *Balance. Accountant's library*. 2003. № 1. pp. 4–28; 42–56; 80–93 (in Ukrainian).
9. Financial control: international experience / H.M. Azarenkova, et.al. Kyiv: UBD NBU, 2013. 429 p. (in Russian).
10. Financial control at the enterprise: all aspects and the order of its organization. URL: <https://rdv-it.ru/company/press-center/blog/finansovyy-kontrol-na-predpriyatii/> (in Russian).
11. Budget system of Ukraine / S.I. Yurii, et.al. Kyiv: NIOS, 2000. (in Ukrainian).